

Potentieel onveilige veroordelingen en de ACAS

De herziening ten voordele moet zich voornamelijk bewijzen in moeilijke zaken. Juist in die zaken heeft dit buitengewone rechtsmiddel zijn functie als strafvorderlijke noodrem te vervullen. In de voorfase daarvan kan de ACAS adviseren over de wenselijkheid van nader onderzoek naar het bestaan van een nieuw gegeven dat tot herziening kan leiden. In deze bijdrage wordt een eerste balans opgemaakt van de werkzaamheden van de ACAS. Met name wordt een antwoord gezocht op de vraag hoe de ACAS uitvoering heeft gegeven aan de opdracht die haar vijf jaar geleden, bij de inwerkingtreding van de Wet hervorming herziening ten voordele, is toebedeeld. Dat antwoord wordt gezocht in de hoofdlijnen van de adviezen van de ACAS. Daarbij blijkt een belangrijke plaats toe te komen aan de zaken die door de ACAS als 'potentieel onveilige veroordelingen' zijn aangeduid. Die categorie zaken zou een nadrukkelijker plaats in de herzieningsregeling moeten krijgen.

1. Vertrouwen versus wantrouwen

De herziening ten voordele wordt wel aangeduid als de strafvorderlijke noodremprocedure.¹ Daarvan heeft, als het goed is, slechts spaarzaam gebruik te worden gemaakt. Een regelmatig gebruik van de noodrem kan immers duiden op meer structurele tekortkomingen in de procedure die tot onherroepelijke veroordelingen leidt. In een meer dan incidenteel beroep op het buitengewone rechtsmiddel van herziening om (mogelijke) misslagen te herstellen, kan dan een goede aanleiding worden gevonden de vraag op te werpen welke maatregelen moeten worden genomen om de noodzaak daartoe terug te dringen. Dat is in feite een vraag naar zwakke plekken in het proces van waarheidsvinding in strafzaken – naar kwetsbare onderdelen en aspecten van de strafvordering die in de weg kunnen staan aan een zorgvuldige en juiste vaststelling en waardering van de relevante feiten.

Die vraag speelt geen kenbare rol in de voorgenomen modernisering van het Wetboek van Strafvordering. In dat kader wordt volstaan met de mededeling dat naar aanleiding van de evaluatie van de Wet hervorming herziening ten voordele – waarvan de resultaten inmiddels zijn verschenen² – zal worden bezien of bijstelling van de herzieningsregeling gewenst is.³ Daar blijft het bij. Dat kan erop duiden dat, in elk geval volgens degenen die bij dat wetgevingsproces zijn betrokken, geen goede argumenten bestaan om te veronderstellen dat in de (huidige) vormgeving van het opsporingsonderzoek, de vervolging en de berechting tekortkomingen kunnen worden onderkend die er meer dan eens aan bijdragen dat onschuldige mensen worden veroordeeld. Herziening van een onherroepelijke veroordeling is in die optiek niet de manifestatie van een groter of een meer systematisch probleem van de strafvordering, maar een betreurenswaardig incident. Ook als bijvoorbeeld wordt vastgesteld dat de aanvankelijke veroordeling in een aantal geruchtmakende herzieningszaken – zoals in de Puttense moordzaak en in de zaak van de Schiedammer park-

moord – steeds in beslissende mate was gebaseerd op een valse bekentenis, wordt daarin geen aanleiding gevonden wijzigingen aan te brengen in de regels omtrent het verhoor. Kennelijk heerst bij de wetgever de gedachte dat sprake is van geïsoleerde zaken die op geen enkele wijze illustratief of representatief zijn voor de prestaties van de strafrechtspleging. Dan zal inderdaad geen grote urgentie worden gevoeld om eindelijk werk te maken van onder meer een fatsoenlijke geluids- en beeldregistratie van alle verhoren in het opsporingsonderzoek en kan zonder al te veel bezwaren worden vastgehouden aan bijvoorbeeld het vermoeden dat opsporingsambtenaren in staat en bereid zijn op adequate wijze in een proces-verbaal verslag te doen van het verhoor van een verdachte of een getuige.

Een groot vertrouwen in een adequaat functionerende strafrechtspleging kan eveneens ten grondslag liggen aan een restrictieve toepassing van de herzieningsregeling. Als ervan wordt uitgegaan dat het strafproces pleegt uit te monden in een uitspraak die recht doet aan de feiten, dan heeft weinig ruimte te worden geboden aan de mogelijkheid om herziening te vragen. Terughoudendheid in dit opzicht kan op haar beurt bovendien bijdragen aan het maatschappelijk vertrouwen in de strafrechtspleging. Het zal dat vertrouwen in elk geval geen goed doen, indien al te vaak van de herziening als instrument tot correctie gebruik moet worden gemaakt. Niet iedereen is er evenwel van overtuigd dat de strafrechtspleging aanspraak kan maken op het in haar gestelde vertrouwen. Het zijn vooral betrokken buitenstaanders die zich kritisch betonen en die zich soms luidkeels laten horen. Zij verkondigen bijvoorbeeld de stelling dat een aanzienlijk deel van de gedetineerden ten onrechte is veroordeeld. Zij betogen dat degenen die professioneel bij de opsporing, de vervolging en de berechting van strafbare feiten zijn betrokken te vaak dezelfde fouten maken. De herzieningsprocedure zou volgens deze critici evenmin voldoen. Die schiet in hun visie als noodrem tekort. De op 1 oktober 2012 in werking getreden Wet

* Prof. mr. A.A. Franken is advocaat in Amsterdam, hoogleraar Straf(proces)recht in Utrecht en lid van de Adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS). Mr. D.M. Markusse heeft de masteropleiding Strafrecht in Utrecht afgerond en volgt thans de master Forensica, Criminologie en Rechtspleging in Maastricht. In haar (Utrechtse) masterscriptie heeft zij verslag gedaan van een onderzoek naar de invulling van het novumbegrip door de Hoge Raad onder zowel de oude als de nieuwe regeling van de herziening ten voordele en heeft zij onderzocht in hoeverre de ACAS in haar werkzaamheden anticipeert op de uitleg van de Hoge Raad. T.P.A.M. Wouters is masterstudent Strafrecht in Utrecht. Op verzoek van de ACAS heeft hij een inventarisatie gemaakt van de door de commissie uitgebrachte adviezen en heeft hij relevante ontwikkelingen in die adviezen beschreven. Deze bijdrage is mede gebaseerd op de scriptie van Markusse en het rapport van Wouters.

1. *Kamerstukken II* 2008/09, 32045, 3, p. 2.

2. J.S. Nan e.a., *Evaluatie Wet hervorming herziening ten voordele*, Den Haag: WODC 2018.

3. Concept MvT bij Boek 5, p. 6.

hervorming herziening ten voordele zou in dat verband geen wezenlijke verbetering hebben opgeleverd. Deze bijdrage gaat niet over de prestaties van de strafrechtspleging in algemene zin. We gaan uit van de eenvoudige aanname dat het onvermijdelijk is dat zo nu en dan mensen worden veroordeeld die werkelijk onschuldig zijn. Hoe vaak dat gebeurt, weten we niet. Ook een systeem dat op zichzelf uitstekend functioneert, kan evenwel niet verhinderen dat fouten worden gemaakt. Die fouten zullen soms in de loop van het strafproces worden hersteld. Dat is een belangrijke bestaansgrond voor het stelsel van gewone rechtsmiddelen (hoger beroep en cassatieberoep). In essentie bouwt het buitengewone rechtsmiddel van herziening op het besef van die onvermijdelijkheid voort. Een strafvorderlijke noodrem is onmisbaar, indien wordt onderkend dat het oordeel van de rechter feilbaar kan zijn. De vraag die dan centraal komt te staan, is wanneer en hoe van die noodrem gebruik kan of moet worden gemaakt.

2. Moeilijke zaken: een impressie van het verleden

Het antwoord op die vraag is niet altijd moeilijk. Aan de ene kant van het spectrum staan de zaken waarin het nogal evident is dat een veroordeling moet worden herzien. Dat is bijvoorbeeld het geval indien wordt vastgesteld dat in de zaak die heeft geleid tot de onherroepelijke veroordeling sprake is geweest van een persoonsverwisseling. Een aanzienlijk deel van de herzieningszaken heeft te maken met zo'n persoonsverwisseling.⁴ Een ander voorbeeld is de zaak van de Schiedammer parkmoord. Dat in die zaak (uiteindelijk) aanleiding bestond de onherroepelijke veroordeling te herzien van degene die aanvankelijk als dader was aangemerkt, kon in redelijkheid niet meer ter discussie staan nadat een ander had bekend dat hij de werkelijke dader was en die bekentenis steun vond in de resultaten van DNA-onderzoek.⁵ Aan de andere kant van het spectrum staan de zaken waarin eigenlijk wel duidelijk is dat een herzieningsverzoek gedoemd is te falen. Die situatie kan bijvoorbeeld aan de orde zijn, indien een dergelijk verzoek in essentie is gebaseerd op uitsluitend gegevens die reeds aan de rechter bekend waren die de onherroepelijke veroordeling heeft uitgesproken en die dus in de oordeelsvorming betrokken (kunnen) zijn geweest. Herziening veronderstelt, voor zover hier relevant, een novum. Voor louter een herhaling van zetten is de herzieningsprocedure niet bedoeld. Aan deze kant van het spectrum kunnen bovendien de zaken worden geplaatst waarin weliswaar in het kader van het herzieningsverzoek een novum is gepresenteerd, maar aanstonds duidelijk is dat dit geen aanleiding kan vormen voor een heropening van de zaak. Als een veroordeling bijvoorbeeld is gebaseerd op overvloedig bewijsmateriaal, dan heeft een nieuw gegeven dat hooguit betrekking heeft op een beperkt onderdeel van de bewijsconstructie niet de potentie om tot herziening te kunnen leiden: ook zonder dat specifieke aspect in de bewijsvoering blijft er immers meer dan voldoende over om vast te houden aan de in de onherroepelijke

veroordeling besloten liggende vaststelling dat de veroordeelde daadwerkelijk de dader is geweest. Die gedachte kan worden doorgetrokken naar de gevallen waarin het als novum geïntroduceerde gegeven speculatief van aard is, bijvoorbeeld omdat zonder adequate onderbouwing de mogelijkheid van een andere dader wordt geopend. In het verlengde daarvan liggen voorts de zaken waarin de 'kale' introductie van een novum, tegen de achtergrond van de procedure die heeft geleid tot de veroordeling, minst genomen verbazing oproept. Dat geldt bijvoorbeeld voor zaken waarin jaren na dato een korte, schriftelijke verklaring wordt ingebracht waarin een getuige zonder enige toelichting terugkomt op de in een strafzaak afgelegde (belastende) verklaringen of waarin een getuige jaren na dato plompverloren en zonder nadere onderbouwing stelt dat de veroordeelde op de bewezen verklaarde plaats en tijd bij de getuige en dus niet op de plaats delict was. Voor al te veel goedgelovigheid is in de herzieningsprocedure geen plaats.

De discussie over herziening richt zich natuurlijk niet op de evidente gevallen, aan de ene of aan de andere kant van het spectrum. De vraag wanneer en op welke wijze van de noodrem gebruik kan of moet worden gemaakt, is aan de orde in de moeilijke zaken. Het antwoord op die vraag zal mede worden gekleurd door de ervaringen in het recente verleden. De perceptie van de herziening in strafzaken is in de achterliggende jaren bijvoorbeeld onmiskenbaar vergaand beïnvloed door enkele opzienbarende zaken. Met name de Puttense moordzaak, de zaak van de Schiedammer parkmoord, de zaak van Lucia de Berk en de zaak van Ina Post hebben indringende vragen opgeroepen over de vormgeving van de herziening, in de toen geldende wettelijke regels en in de invulling die daaraan door de Hoge Raad werd gegeven. Aan de hand van die zaken konden in elk geval twee knelpunten worden aangewezen. Die zijn reeds herhaaldelijk beschreven en hebben ook ten grondslag gelegen aan de Wet hervorming herziening ten voordele.⁶ Wij volstaan daarom met het aanstippen daarvan. Het eerste knelpunt was dat de in de toenmalige tekst van artikel 457 lid 1 onder 2 Sv genoemde 'omstandigheid' van feitelijke aard diende te zijn, wilde zij kunnen kwalificeren als een novum.⁷ Een mening, een overtuiging of een conclusie kon in beginsel niet als zodanig gelden, aldus de Hoge Raad. Dat standpunt bracht als uitgangspunt met name mee dat het oordeel van een deskundige, voor zover daarbij werd uitgegaan van feiten of omstandigheden die de rechter ten tijde van de berechting bekend waren of geacht kunnen worden bekend te zijn geweest, niet als een novum kon gelden. Dat was met name een obstakel voor die zaken waarin een herzieningsverzoek was gebaseerd op een rapport van een deskundige waarin – met argumenten omkleed en aan de hand van wetenschappelijke inzichten – werd betoogd dat serieuze vraagtekens moeten worden gezet bij de waardering van het bewijs door de rechter. Door de conclusies in een dergelijk rapport als een van de rechter afwijkende mening, overtuiging of gevolgtrekking neer te zetten en

4. Zie voor enkele voorbeelden HR 29 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:520 en HR 17 oktober 2017, ECLI:NL:HR:2017:2646.

5. HR 25 januari 2005, ECLI:NL:HR:2005:AS1872.

6. Zie bijvoorbeeld recent G.C.J.A. Knoops, 'Herziening in strafzaken anno 2018', *NJB* 2018/1646, p. 2322-2328.

7. *Kamerstukken II* 2008/09, 32045, 3, p. 8.

dus de kwalificatie van een novum te ontzeggen, konden kritische kanttekeningen bij voor het bewijs gebruikte, bekennde verklaringen van de verdachte en bij de interpretatie van forensisch-technisch materiaal buiten het herzieningskader worden geplaatst.⁸

Een tweede knelpunt in de toenmalige herzieningsregeling was dat de bewijslast in de procedure bij de veroordeelde lag.⁹ Hij moest de bewijsmiddelen voor een novum aandragen. Dat was – nog los van allerlei financiële obstakels – bijvoorbeeld lastig te bewerkstelligen indien ter onderbouwing van een herzieningsverzoek nader onderzoek naar veiliggestelde sporen zou moeten plaatsvinden. De Hoge Raad stelde zich in dat verband ook terughoudend op:¹⁰

‘De wettelijke regeling van het buitengewone rechtsmiddel van herziening gaat ervan uit dat op basis van hetgeen in de aanvraag op grond van bijgevoegde bewijsmiddelen is gesteld, wordt beoordeeld of de herziening ontvankelijk en gegrond is. Daarmee verdraagt zich niet dat hangende de beoordeling van het herzieningsverzoek om nieuwe onderzoeken wordt verzocht met de kennelijke bedoeling om de daaruit voortkomende rapporten aan de bijlagen van het herzieningsverzoek toe te voegen.’

Het eerste knelpunt, dat betrekking heeft op het novumbegrip, werd in uitzonderlijke gevallen omzeild. Onder bijzondere omstandigheden kon, aldus de Hoge Raad, een deskundigenrapport dat niet berustte op nieuwe feiten toch als een novum worden aangemerkt.¹¹ Die constructie is wel aangeduid als ‘een noodgreep voor die gevallen waarin er een ernstig vermoeden rijst dat er hoe dan ook een onjuiste veroordeling is gevallen ook al zit de wet onmiskenbaar in de weg om wetstechnisch gesproken een novum te kunnen aannemen’.¹² Die formulering maakt duidelijk dat het ernstige vermoeden dat – kort gezegd – sprake was van een onjuiste veroordeling de schakel vormde om de bijzondere omstandigheden vast te stellen waarin een van het oordeel van de rechter afwijkend deskundigenrapport wel als een novum kon gelden.

Voor het tweede knelpunt bestond geen eenvoudige oplossing. Veroordeelden hadden bijvoorbeeld geen toegang tot de Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken (CEAS),¹³ die na de commotie rondom de zaak van de Schiedammer parkmoord werd ingesteld. In de zaak van Lucia de Berk heeft advocaat-generaal Knigge – nadat in die zaak een rapport van de CEAS was uitgebracht – in overleg met de raadsman van de veroordeelde een uitge-

breid nader onderzoek geïnitieerd, waarvoor destijds echter geen wettelijke basis bestond.¹⁴

Onder meer aan de hand van de hiervoor genoemde zaken werd duidelijk dat zowel de wettelijke regeling van de herziening als de invulling daarvan door de Hoge Raad geen passende, adequate noodrem tot stand bracht voor die gevallen waarin die voorziening bij uitstek goed zou moeten functioneren: de moeilijke zaken. Enigszins schrijnend is in dat verband toch wel dat de werkelijke dader in de zaak van de Schiedammer parkmoord zich bekendmaakte, enkele dagen nadat de Hoge Raad het herzieningsverzoek had afgewezen van de man die in die zaak aanvankelijk – en dus ten onrechte – was veroordeeld. Ook in de Puttense moordzaak en in de zaak van Ina Post waren reeds herzieningsverzoeken afgewezen, voordat die zaken uiteindelijk werden heropend. Daardoor ontstond het beeld van een haperende noodrem. Die kan tot ongelukken leiden, die het vertrouwen in de strafrechtspleging ondermijnen.

3. Moeilijke zaken: het heden

Met de Wet hervorming herziening ten voordele, die op 1 oktober 2012 in werking is getreden, heeft de wetgever geprobeerd de hiervoor gesignaleerde knelpunten op te lossen. In artikel 457 lid 1 onder c Sv wordt sindsdien gesproken over ‘een gegeven’ in plaats van ‘een omstandigheid’, waarmee bovenal is beoogd ook nieuwe of gewijzigde inzichten van deskundigen als een (potentieel) novum te erkennen.¹⁵ Daarnaast is voorzien in de mogelijkheid om, ter voorbereiding van een herzieningsverzoek, te verzoeken om nader onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van een novum (artikel 461 Sv). Dat verzoek kan, anders dan bij de CEAS het geval was, worden ingediend door de raadsman van degene die is veroordeeld. Over de wenselijkheid van een nader onderzoek kan – en soms: moet – op grond van artikel 462 Sv het advies worden ingewonnen van de Adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS).

De wijzigingen in de herzieningsregeling zijn onderwerp van een evaluatieonderzoek, waarvan de resultaten pas zeer onlangs bekend zijn geworden. Vooruitlopend daarop had Knoops reeds als zijn standpunt kenbaar gemaakt dat de nieuwe wetgeving en de wijze waarop daaraan uitvoering wordt gegeven ‘onvoldoende doeltreffend’ zijn.¹⁶ Zijn kritische beschouwing geeft in elk geval aanleiding de reikwijdte van de nieuwe regeling, de invulling daarvan door de Hoge Raad en de wijze waarop de ACAS aan haar wettelijk gereguleerde opdracht uitvoering geeft aan een nadere beschouwing te onderwerpen.¹⁷

8. Zie ten aanzien van rapporten over voor het bewijs gebruikte bekentenissen bijvoorbeeld HR 17 februari 2004, NJ 2004/333 (*Ina Post*) en HR 7 september 2004, ECLI:NL:HR:2004:AQ9834 (*Schiedammer parkmoord*) en ten aanzien van rapporten over de interpretatie van forensisch-technisch materiaal bijvoorbeeld HR 27 juni 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA6302 (*Puttense moordzaak*).

9. *Kamerstukken II* 2008/09, 32045, 3, p. 15.

10. Zie bijvoorbeeld HR 17 februari 2004, NJ 2004/333 (*Ina Post*).

11. Zie bijvoorbeeld HR 26 juni 2001, NJ 2001/564 (*Puttense moordzaak*) en HR 7 oktober 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD4153 (*Lucia de Berk*).

12. Aldus conclusie van A-G W.H. Vellinga in ECLI:NL:PHR:BI1689 (*Ina Post*).

13. Ingevolge artikel 4 Instellingsbesluit Commissie Evaluatie Afgesloten Strafzaken hadden alleen een professioneel bij de zaak betrokken (oud-)opsporingsambtenaar, een werknemer van het Openbaar Ministerie en een werknemer van het NFI toegang tot de commissie, alsmede een wetenschapper die de zaak had geanalyseerd en daaraan een publicatie had gewijd.

14. ECLI:NL:PHR:2008:BD4153.

15. *Kamerstukken II* 2008/09, 32045, 3, p. 9.

16. Knoops, *NJB* 2018/1646.

17. Inspiratie voor onze bespiegelingen is ontleend aan onder meer de uitvoerige en indrukwekkende beschouwingen in conclusie van A-G G. Knigge in ECLI:NL:PHR:2008:BD4153 (*Lucia de Berk*), conclusie van A-G D.J.C. Aben in zowel ECLI:NL:PHR:2012:BW7190 (*Zes van Breda*) als ECLI:NL:PHR:2013:CA2549 en conclusie van A-G F.W. Bleichrodt in ECLI:NL:PHR:2015:2769.

Onder meer Duker en Bleichrodt hebben betoogd dat de wijziging van het novumbegrip slechts een zeer beperkte betekenis heeft. Zij hebben er in dat verband op gewezen dat de wijziging van 'omstandigheid' in 'gegeven' geen wezenlijke verandering meebrengt, omdat een rapport van een deskundige op basis van bekende feiten voorheen via de constructie van de bijzondere omstandigheden reeds in uitzonderlijke gevallen tot herziening kon leiden. Het nieuwe novumbegrip zou daarom vooral tot gevolg hebben dat die constructie niet meer hoeft te worden gebruikt en dat een dergelijk rapport in die uitzonderlijke gevallen thans direct als 'gegeven' kan worden gekwalificeerd.¹⁸ Er zijn inderdaad slechts weinig zaken herkenbaar waarin het nieuwe novumbegrip tot een uitbreiding van de reikwijdte van de herzieningsregeling lijkt te hebben geleid. De herziening in de zaak van de zogeheten Hilversumse showbizzmoord – op basis van nadere rapporten over de geloofwaardigheid van de destijds door de veroordeelde afgelegde bekentenissen – zou mogelijk als een illustratie van de (beperkte) verruiming van het novumbegrip kunnen worden geduid.¹⁹ Relevant is voorts dat de Hoge Raad ook onder de nieuwe regeling strikt de hand houdt aan de voorwaarde van een ernstig vermoeden dat de rechter, ware hij bekend geweest met het gegeven, tot een andere einduitspraak zou zijn gekomen. Hij oordeelt het in het herzieningsverzoek aangedragen gegeven daarom nadrukkelijk in het licht van de volledige bewijsconstructie die aan de veroordeling ten grondslag is gelegd.²⁰ Alleen een gegeven dat de potentie heeft die bewijsconstructie aan te tasten, kan daarom tot herziening leiden. Dat verband tussen novum en het ernstig vermoeden is glashelder onder woorden gebracht door Aben, in zijn vordering tot herziening in de zaak van de Zes van Breda:²¹

'Indien de veroordeling bijvoorbeeld wordt gedragen door meervoudig, krachtig en wederkerig onafhankelijk bewijsmateriaal (zoals eventueel een bepaalde combinatie van forensisch-technisch bewijsmateriaal, getuigenverklaringen en videobeelden) dat de veroordeelde ten tijde van het delict consistent positioneert op de plaats van het delict, zal een nieuwe getuigenverklaring die de veroordeelde in potentie alsnog een alibi verschaft niet snel kwalificeren als een novum. In het licht van de overtuigende bewijsconstructie wettigt zij immers niet het ernstige vermoeden dat de rechter bij bekendheid met die getuigenverklaring tot een vrijspraak zou zijn gekomen. Anderzijds, indien de veroordeling is gebaseerd op weinig onderscheidend bewijsmateriaal is de kans (veel) groter dat dezelfde alibiverklaring erin slaagt de toegepaste bewijsconstructie te ondermijnen.'

Het ligt nogal voor de hand dat dit verband dus ook een rol speelt in de adviezen van de ACAS. Zij brengt een advies uit over de wenselijkheid van nader onderzoek naar de aanwezigheid van een novum. Nader onderzoek zal niet snel als wenselijk worden beoordeeld indien de

aan de veroordeling ten grondslag gelegde bewijsconstructie op vele pijlers is gebaseerd en het verzoek zich beperkt tot slechts een specifiek onderdeel van de bewijsvoering. Dan zal toch in elk geval duidelijk moeten worden gemaakt waarom de mogelijke resultaten van dat nadere onderzoek het in de wet bedoelde ernstige vermoeden kunnen doen ontstaan. Dat de ACAS zich in dit verband richt op de benadering van de Hoge Raad, betekent overigens niet dat zij niet tot een andere beoordeling kan komen dan (uiteindelijk) de Hoge Raad. In een van de zaken die eerst aan de ACAS en daarna aan de Hoge Raad zijn voorgelegd, is in elk geval een andere waardering van de bewijsconstructie herkenbaar. Uit het advies van de ACAS blijkt dat zij van oordeel was dat de verklaringen van een ooggetuige van doorslaggevend betekenis waren voor de bewezenverklaring en daarmee voor de verwerping van het tijdens de strafzaak door de verdediging geschetste alternatieve scenario van een andere dader. Een op advies van de ACAS uitgebracht rapport waaruit bleek dat die ooggetuige door ernstig hersenletsel onmogelijk herinneringen kon hebben aan de feiten waarover zij verklaringen had afgelegd, was voor de Hoge Raad echter niet voldoende om tot het in artikel 457 Sv bedoelde ernstige vermoeden te komen.²² Een nadere motivering van dat van de ACAS afwijkende standpunt van de Hoge Raad is in zijn arrest niet terug te vinden.

In het onlangs gepubliceerde advies over de zaak die in de media is aangeduid als de Arnhemse villamoord, heeft de ACAS enkele nadere beschouwingen gewijd aan de wijze waarop zij invulling geeft aan haar opdracht.²³ Zij overweegt dat de formulering van haar adviestaak in beginsel tot terughoudendheid noopt. De taak van de ACAS is niet om simpelweg haar weging van het destijds beschikbare materiaal in de plaats te stellen van die van de rechter die de veroordeling heeft uitgesproken en aan de hand daarvan een advies te geven over de wenselijkheid van nader onderzoek. Tegelijkertijd wordt in het advies onder ogen gezien dat de opdracht die de wetgever aan de ACAS heeft toebedeeld onderdeel uitmaakte van een hervorming van de herzieningsregeling, die tot doel had de mogelijkheden te verruimen en te verbeteren om tot een correctie te kunnen komen van veroordelingen die achteraf onjuist of twijfelachtig blijken te zijn. Die doelstelling van de wetgever brengt mee dat onder omstandigheden de weging die de rechter ten tijde van de veroordeling heeft gemaakt van de toen beschikbare feiten relevant kan zijn – en in de praktijk ook is – voor de wijze waarop de ACAS invulling geeft aan haar adviesfunctie. Zij heeft in dat verband in haar jaarverslag 2017 aandacht gevraagd voor, wat zij noemt, potentieel onveilige veroordelingen. Daarmee wordt bedoeld op einduitspraken die een groter dan gebruikelijk risico op een onjuiste vaststelling van de relevante feiten in zich bergen, omdat de destijds gebruikte bewijsmiddelen, de destijds gebruikte bewijsconstructie of de destijds uitgesproken bewijsoverwegingen in elk geval naar heden-

18. M.J.A. Duker, 'Het nieuwe novumbegrip in de herzieningsregeling verdient nadere toelichting', *NJB* 2010/1327, p. 1652-1657 en A-G F.W. Bleichrodt in ECLI:NL:PHR:2015:2769.

19. HR 26 mei 2015, *NJ* 2015/372.

20. Zie bijvoorbeeld HR 11 februari 2014, ECLI:NL:HR:2014:287 en HR 25 oktober 2016, ECLI:NL:HR:2016:2412.

21. ECLI:NL:PHR:2012:BW7190.

22. Vergelijk HR 25 oktober 2016, ECLI:NL:HR:2016:2412 en het (via de website van de Hoge Raad te raadplegen) advies van de ACAS onder nummer ACAS 010.

23. ACAS 022, 026 en 028. Zie ook ACAS 032, waarin een vergelijkbare benadering is gevolgd.

daags inzicht serieus te nemen vragen over betrouwbaarheid, deugdelijkheid en/of wetenschappelijke onderbouwing oproepen – ook zonder dat (al) een nieuw gegeven bestaat dat de basis kan vormen voor een herziening. Daarmee is in feite een nadere beschrijving gegeven van de categorie zaken die hiervoor als ‘moeilijk’ is aangeduid en die door Knigge, in diens vordering tot herziening in de zaak van Lucia de Berk, is getypeerd als (mogelijke) fouten bij de selectie en de waardering van het bewijsmateriaal door de rechter die de veroordeling heeft uitgesproken.²⁴ In zekere zin kan daarin de herzieningsrechtelijke pendant van het in de doctrine niet onbekende verbazingscriterium worden herkend: de aan de veroordeling ten grondslag gelegde weging van de feiten roept, ook zonder dat al sprake is van een novum, serieuze vragen op over de juistheid van het rechterlijk oordeel. Tegen deze achtergrond bestaat aanleiding te veronderstellen dat het voor de ACAS geldende criterium van de wenselijkheid van nader onderzoek in verband wordt gebracht met het antwoord op de vraag of sprake is van een potentieel onveilige veroordeling. Indien de bewijsconstructie die tot de veroordeling heeft geleid verbazing wekt, ligt het voor de hand dat (nader) onderzoek al snel als wenselijk wordt betiteld. Als aan de veroordeling evenwel een stevige, op meer pijlers berustende bewijsconstructie ten grondslag ligt, dan zal de wenselijkheid van nader onderzoek in elk geval mede afhangen van het antwoord op de vraag of dat nader onderzoek kan leiden tot resultaten die de soliditeit van de constructie als geheel aantasten. Indien het verzoek tot nader onderzoek bijvoorbeeld is gericht op de betrouwbaarheid van de voor het bewijs gebruikte verklaringen van een enkele getuige, dan zal een dergelijk onderzoek niet snel als wenselijk worden beoordeeld indien de destijds uitgesproken veroordeling ook op tal van andere bewijsmiddelen is gebaseerd die geen enkel verband hebben met de verklaringen van die ene getuige. Een tweede observatie heeft betrekking op de woorden ‘nader onderzoek’. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat voor die formulering is gekozen om duidelijk te maken dat in een verzoekschrift reeds aanwijzingen moeten worden benoemd die mogelijk wijzen op een novum. Die aanwijzingen behoren de basis te zijn voor een nader onderzoek naar de aanwezigheid van een novum. Op die manier heeft de wetgever zogeheten *fishing expeditions* buiten de deur willen houden in zaken waarin geen redelijke twijfel aan de juistheid van de veroordeling kan bestaan. Met ‘nader onderzoek’ is, kortom, beoogd duidelijk te maken dat de herzieningsprocedure – inclusief de adviserende rol van de ACAS – niet als een vierde instantie kan worden gebruikt.²⁵ Het buitengewone karakter van het rechtsmiddel van herziening veronderstelt inderdaad dat deze voorziening gereserveerd blijft voor uitzonderlijke gevallen en dat dus een dam wordt opgeworpen tegen verzoeken die vallen onder de categorie ‘niet geschoten is altijd mis’.

De vraag is evenwel of de gekozen oplossing de meest gelukkige is. De mogelijkheid tot nader onderzoek is immers geïntroduceerd vanuit de gedachte dat de veroordeelde in de regel slechts zeer beperkte mogelijkheden heeft onderzoek uit te (doen) voeren waarvan de resultaten aannemelijk maken dat sprake is van een novum.²⁶ Dat probleem kan, naar het ons voorkomt, evenzeer bestaan, indien aan een verzoek tot nader onderzoek de eis wordt gesteld dat aanwijzingen bestaan voor de aanwezigheid van een grond tot herziening. Iets anders geformuleerd: de grens tussen aanwijzingen voor een novum die aanleiding kunnen zijn voor nader onderzoek en de aanwezigheid van een novum dat het in artikel 457 lid 1 onder c Sv bedoelde ernstige vermoeden doet ontstaan, is niet altijd goed te trekken en het kan ook voor de veroordeelde, die aanwijzingen voor het mogelijk bestaan van een novum moet aandragen, een (te) groot obstakel zijn dat hij zelfstandig niet of nauwelijks onderzoek kan initiëren.²⁷ In de zaken waarin sprake is van een potentieel onveilige veroordeling zien wij dat als een reëel probleem.

4. Een korte inventarisatie van de ACAS-adviezen

De vraag die wij ons hebben gesteld, is of in de door de ACAS uitgebrachte adviezen enkele hoofdlijnen zijn te herkennen, die duidelijk maken hoe zij invulling geeft aan haar adviestaak. Volgt zij gedwee de nog immer terughoudende interpretatie van het novumbegrip door de Hoge Raad en zijn strikte lijn dat op basis van (aanwijzingen van) een novum een ernstig vermoeden moet bestaan dat de veroordeling onjuist is?²⁸

Ter beantwoording van die vraag hebben wij een poging gedaan de ACAS-adviezen te rubriceren. Die indeling is onvermijdelijk nogal grofmazig en doet daarom niet volledig recht aan de ingediende verzoeken en de uitgebrachte adviezen. Wij hebben bovendien gekozen voor een rubricering die aansluit op hetgeen hiervoor aan de orde is gesteld. Opmerking verdient in dit verband voorts dat de ACAS in haar adviezen niet steeds consequent is in de door haar gebruikte terminologie. De tekst van de wet, de wetsgeschiedenis en het huishoudelijk reglement van de ACAS dragen haar op te adviseren over de *wenselijkheid* van nader onderzoek, waartoe zij dient na te gaan of *aanwijzingen* bestaan dat *mogelijkerwijs* sprake is van een novum en of het verzochte onderzoek in dat verband *noodzakelijk* is. In de adviezen wordt die terminologie niet steeds gevolgd. Daardoor kan de indruk ontstaan dat de ACAS de lat soms hoger legt dan de wetgever heeft bedoeld. Voor de door ons aangebrachte rubricering zijn zowel de adviezen als de daaraan ten grondslag liggende verzoeken, met onderliggende stukken, bestudeerd. Op die manier hebben we geprobeerd voorbij de gebruikte terminologie te kijken en de onderliggende argumenten voor het advies te ontdekken.²⁹

24. ECLI:NL:PHR:2008:BD4153.

25. *Kamerstukken II* 2008/09, 32045, 3, p. 22 en *Kamerstukken II* 2008/09, 32045, 6, p. 13.

26. Zie daarover bijvoorbeeld ook M.S. Groenhuijsen, ‘Van CEAS naar ACAS. Kansen en bedreigingen’, *DD* 2014/63.

27. In die zin begrijpen wij ook Knoops, *NJB* 2018/1646.

28. In die zin bijvoorbeeld Y. Buruma, ‘Adviseren over afgesloten strafzaken’, *NJB* 2016/1228, p. 1741 en Knoops, *NJB* 2018/1646.

29. Niet alle adviezen kunnen worden ingedeeld aan de hand van de rubricering in de hoofdttekst. In ACAS 001 is bijvoorbeeld op instigatie van de ACAS nader DNA-onderzoek verricht, waarvan de resultaten nader belastend materiaal voor de verzoeker opleverden. Dan kan het geen verbazing wekken dat nader (vervolg)onderzoek niet als wenselijk wordt aangemerkt. Ook in ACAS 020 leidde nader DNA-onderzoek, dat op initiatief van de ACAS plaatsvond, tot belastend materiaal.

Een eerste hoofdlijn in de adviezen van de ACAS is dat zij terughoudend is nader onderzoek als wenselijk te betitelen, indien de aanwijzingen voor een mogelijk novum in het verzoekschrift worden ontleend aan een verklaring dat een ander dan de veroordeelde het bewezen verklaarde delict heeft begaan. Illustratief daarvoor is het advies in ACAS 003: een brief waarin een vrouw vele jaren na dato heeft geschreven dat haar inmiddels overleden partner de moord heeft gepleegd waarvoor de verzoeker is veroordeeld, levert voor de ACAS onvoldoende aanknopingspunten voor een zinvol onderzoek op, omdat de inhoud van de brief is gebaseerd op gesprekken die lang geleden hebben plaatsgevonden – met het risico dat bijvoorbeeld belangrijke contextinformatie verloren is gegaan. Bovendien is het niet mogelijk de inhoud van de brief te toetsen door de overleden partner van de briefschrijfster te horen en werd de inhoud van de brief volgens de ACAS tegengesproken door een verklaring van een getuige die door de rechter als betrouwbaar was beoordeeld.³⁰

Een tweede hoofdlijn is dat de ACAS nader onderzoek niet als wenselijk beoordeelt, indien slechts de mogelijkheid van een alternatief scenario wordt geopperd. Een voorbeeld daarvan is ACAS 004. In het verzoekschrift dat leidde tot dit advies werd gesteld dat een samenhang zou kunnen bestaan tussen de moord waarvoor de veroordeling was uitgesproken en een ander levensdelict. Het verzoek tot nader onderzoek naar het verband tussen beide zaken werd afgewezen, omdat de veronderstelling dat sprake is van een verband speculatief is. In ACAS 027 is daaraan toegevoegd dat een alternatief scenario toch in elk geval een belangrijk deel van de voor de bewezenverklaring relevant geachte gegevens moet kunnen accommoderen en/of ontcrachten, wil nader onderzoek naar dat scenario wenselijk zijn.³¹

Een derde hoofdlijn is dat de ACAS de wenselijkheid van nader onderzoek niet snel aanneemt, indien de in het verzoekschrift gepresenteerde aanwijzingen in essentie een voortzetting van de discussie beogen te entameren waarover de rechter zich in zijn veroordelende einduitspraak reeds heeft gebogen. Indien bijvoorbeeld de belastende verklaringen van een getuige in het strafproces nadrukkelijk zijn beoordeeld op betrouwbaarheid, dan is nader onderzoek naar deze getuige en diens verklaringen alleen wenselijk indien aanknopingspunten bestaan voor de veronderstelling dat daardoor informatie kan worden verkregen die meer is dan een herhaling van zetten. Een voorbeeld daarvan is ACAS 014. Het nader horen van een getuige over de inhoud van haar voor het bewijs gebruikte verklaring over de factuur van een hotel – die het gestelde alibi van de veroordeelde zou ondersteunen – kan niet bijdragen aan de totstandkoming van een novum, reeds omdat die factuur niet betekent dat de veroordeelde ten tijde van het delict daadwerkelijk in het hotel was. Die factuur vormt derhalve geen aanlei-

ding de betrouwbaarheid van de voor het bewijs gebruikte verklaring opnieuw te onderzoeken.³²

Een vierde hoofdlijn is dat de ACAS niet voetstoots uitgaat van de juistheid van een nieuwe verklaring van een getuige, die terugkomt op de belastende verklaringen die in het strafproces zijn afgelegd. Een voorbeeld daarvan is ACAS 025. In het strafproces dat tot de veroordeling had geleid, speelden de verklaringen van een kroongetuige een belangrijke rol. Bij het verzoekschrift dat tot het ACAS-advies aanleiding gaf, was een notarieel vastgelegde verklaring van die (voormalige) kroongetuige gevoegd, waarin hij onder meer stelde dat het Openbaar Ministerie in de strafzaak geen volledige openheid van zaken had betracht over de aan hem gedane toezeggingen. De ACAS betoonde zich kritisch en maakte duidelijk dat de wijze waarop deze nieuwe verklaring tot stand was gekomen met onvoldoende waarborgen was omgeven om nader onderzoek daarnaar als wenselijk aan te merken.³³

Een vijfde hoofdlijn is dat de ACAS kritisch bekijkt of daadwerkelijk sprake is van een nieuw of gewijzigd inzicht van deskundigen, indien daarop in het verzoekschrift een beroep wordt gedaan. Aan abstracte verhandelingen kan in haar visie geen argument voor nader onderzoek worden gevonden,³⁴ terwijl naar haar oordeel over de merites van zogenoemde *likelihood*-ratio's in de context van strafrechtelijke beslissingen onvoldoende duidelijkheid bestaat.³⁵ Soms betoont de ACAS zich kritisch over de veronderstelde deskundigheid van degene die zich over een specifiek onderwerp heeft uitgelaten.³⁶ Ook worden nadrukkelijk kanttekeningen geplaatst bij de soliditeit van de bevindingen die in een deskundigenrapport zijn gepresenteerd.³⁷

Een zesde hoofdlijn is dat volgens de ACAS nader onderzoek niet wenselijk is, indien de resultaten daarvan in essentie van belang zijn voor juridisch-normatieve vraagstukken, zoals medeplegen en causaliteit. Een voorbeeld daarvan is ACAS 030. Namens de verzoeker werd gesteld dat de opdracht tot een drievoudige moord niet van hem afkomstig was, maar van anderen. Volgens de ACAS gaven de aanwijzingen die voor die stelling bestaan geen aanleiding tot nader onderzoek, omdat een opdracht van derden niet zou afdoen aan de vaststelling van het gerechtshof dat verzoeker als medepleger is aan te merken omdat hij wist van de opdracht tot liquidatie en hij heeft onderhandeld over de vergoeding die een medeverdachte daarvoor zou ontvangen.³⁸

De meeste adviezen die onder deze zes hoofdlijnen kunnen worden geschaard, hebben met elkaar gemeen dat de ACAS (ook) duidelijk maakt dat geen goede argumenten bestaan om de juistheid van de uitgesproken veroordeling ter discussie te stellen. Daarin kan de gemeenschappelijke noemer van deze hoofdlijnen worden gevonden. Een enkele keer wordt in de adviezen expliciet opgemerkt dat de gepresenteerde aanwijzingen en de

30. Zie ook ACAS 023 en ACAS 033.

31. Zie ook ACAS 013, ACAS 017, ACAS 022 en ACAS 029.

32. Zie ook ACAS 002 en ACAS 011 (over de juistheid van een rapport van deskundigen).

33. Zie ook ACAS 008 en ACAS 012.

34. ACAS 010.

35. Zie bijvoorbeeld ACAS 032.

36. Zie bijvoorbeeld ACAS 034, waarin een neuropsycholoog zich uitliet over de handvoorkeur van de veroordeelde.

37. Zie bijvoorbeeld ACAS 016, ACAS 019 en ACAS 031.

38. Zie ook ACAS 006 en ACAS 009.

mogelijke resultaten van het onderzoek dat in de verzoekschriften is voorgesteld, niet tot het ernstige vermoeden kunnen leiden dat de rechter bij bekendheid met die gegevens tot een andere einduitspraak zou zijn gekomen. Dan wordt in de regel verwezen naar de gehele bewijsconstructie die aan de veroordeling ten grondslag is gelegd. Daaruit kan worden afgeleid dat de ACAS de door de Hoge Raad uitgezette koers volgt, indien zij geen reden heeft om aan te nemen dat sprake is van een potentieel onveilige veroordeling. Als de ACAS een veroordeling wel als zodanig aanmerkt, dan laat zij echter haar terughoudendheid varen. Dat is volgens ons een zevende hoofdlijn. Indien hedendaagse inzichten volgens de ACAS serieus te nemen vragen oproepen over de betrouwbaarheid, de deugdelijkheid of de wetenschappelijke onderbouwing van de bewijsconstructie, entameert de ACAS – binnen de beperkte mogelijkheden die zij daartoe heeft – zelf onderzoek, om mede op basis daarvan te adviseren nader onderzoek te verrichten. Een prominent voorbeeld daarvan is het advies in de zaken van de Arnhemse villamoord. In die zaken had het gerechtshof weliswaar uitvoerige beschouwingen gewijd aan (onder meer) de betrouwbaarheid van afgelegde bekentenissen, maar de ACAS vormde zich een afwijkend oordeel daarover op grond van een eigen, diepgravend onderzoek.³⁹

5. Hoe nu verder?

Dat een veroordeling moet worden herzien in zaken waarin op basis van nieuwe gegevens eenvoudig kan worden vastgesteld dat iemand ten onrechte is veroordeeld, spreekt welhaast vanzelf. Eveneens zal weinig discussie bestaan over de vaststelling dat de deur van de herziening gesloten blijft indien geen goede argumenten bestaan om het debat dat tot de onherroepelijke veroordeling heeft geleid te heropenen.

De herzieningsprocedure moet daarom vooral in de moeilijke zaken haar waarde bewijzen. Het is de categorie van potentieel onveilige veroordelingen, zoals die term door de ACAS wordt gehanteerd, die in belangrijke mate bepaalt of de strafvorderlijke noodrem adequaat functioneert. Dan gaat het dus om zaken waarin de bewijsconstructie naar hedendaags inzicht serieuze twijfels oproept. Dat kan te maken hebben met nieuwe wetenschappelijke inzichten. Dat kan soms ook verband houden met wat Schalken ooit heeft aangeduid als de 'echte' rechterlijke dwalingen: de uitspraken waarin het rechtssysteem even de weg leek kwijt te zijn en waarin met de wetenschap en het inzicht van later een redelijk oordelend rechter niet tot een veroordeling zou zijn gekomen.⁴⁰ Het gaat dan bij uitstek om zaken – aldus de ACAS in haar jaarverslag over 2017 – die zich kenmerken door een bewezenverklaring die steunt op een beperkte hoeveelheid bewijsmiddelen en waarin forensisch-technisch bewijs (nagenoeg) afwezig is.

De herzieningsprocedure schiet naar ons oordeel als noodrem tekort als in een zaak die is uitgemond in een potentieel onveilige veroordeling geen onderzoek kan plaatsvinden omdat de veroordeelde er niet in slaagt de (eerste) aanwijzingen voor het bestaan van een novum te presenteren, terwijl goede argumenten bestaan om –

aan de hand van actuele inzichten – ernstig te twijfelen aan de juistheid, de betrouwbaarheid of de deugdelijkheid van de destijds gebruikte bewijsmiddelen en/of van de bewijsoverwegingen die de rechter toen aan het papier heeft toevertrouwd. Het vertrouwen in de strafrechtspraak kan worden ondergraven, indien binnen het strafvorderlijk systeem geen voorziening beschikbaar is die in dergelijke – uitzonderlijke – zaken kan worden ingezet om de twijfel te onderzoeken en, zo mogelijk, weg te nemen.

Dat standpunt roept vier vragen op. De eerste is hoe kan worden voorkomen dat een poging om ook die zaken onder het bereik van de herziening te brengen, uitmondt in de introductie van een nieuwe feitelijke instantie. Dat is een belangrijke vraag, omdat het buitengewone karakter van het rechtsmiddel van herziening noodzakelijkerwijs meebrengt dat slechts in uitzonderlijke gevallen ruimte moet worden geboden om de discussie over de bewijswaardering te heropenen. Met andere woorden: dat sprake is geweest van een bewijsrechtelijk lastige zaak, kan op zichzelf geen criterium zijn. Uitgangspunt moet immers zijn dat de rechter ook in die zaken tot een goed, afgewogen oordeel is gekomen. Dat de bewijswaardering ook anders had kunnen uitvallen, kan daarom niet beslissend zijn. Het gaat ons specifiek om zaken die door de ACAS zijn getypeerd als de potentieel onveilige veroordelingen.

De tweede vraag is hoe die potentieel onveilige veroordelingen een nadrukkelijker, eigen plaats kunnen krijgen in de herzieningsprocedure, in het bijzonder in de taakomschrijving van de ACAS. Een optie kan in dat verband zijn om in artikel 461-463 Sv tot uitdrukking te brengen dat ter voorbereiding van een herzieningsaanvraag kan worden verzocht om, en dat de ACAS adviseert over de wenselijkheid van (a) nader onderzoek op basis van aanwijzingen van het bestaan van een novum, en/of (b) onderzoek op basis van een verzoek waarin gemotiveerd is onderbouwd dat sprake is van een potentieel onveilige veroordeling. Die gemotiveerde onderbouwing zal soms kunnen worden gevonden in publicaties van onderzoekers die zich in een zaak hebben verdiept en met kracht van argumenten hebben betoogd dat gereede twijfel bestaat over de juistheid van de veroordeling en over de houdbaarheid van de daaraan ten grondslag gelegde bewijsconstructie. Met dat voorstel kan tevens een oplossing worden gevonden voor het hiervoor gesignaleerde probleem dat een veroordeelde niet of nauwelijks in staat is onderzoek te initiëren dat de eerste aanwijzingen voor het bestaan van een novum kan opleveren.

De derde vraag is of de ACAS voldoende geëquipeerd is om een zekere verruiming van haar taak op goede wijze in te vullen. Die vraag heeft te maken met onderwerpen als de samenstelling van de ACAS, de werkdruk van de ACAS en de beschikbare financiële middelen. Die vraag heeft ook te maken met de bevoegdheden van de ACAS. Haar mogelijkheden om zelfstandig onderzoek te (laten) verrichten, zijn nu beperkt. Er zal in elk geval moeten worden nagedacht over de vraag of een uitbreiding van

39. ACAS 022, ACAS 026 en ACAS 028. Zie voor andere voorbeelden van volgens de ACAS potentieel onveilige veroordelingen ACAS 010 en ACAS 032.

40. Noot onder HR 27 juni 2000, NJ 2000/503 (*Puttense moordzaak*).

haar opdracht ook moet leiden tot meer, nauwkeurig(er) beschreven bevoegdheden.⁴¹

De laatste vraag is welke betekenis moet worden toegekend aan een ACAS-advies, waarin zij een veroordeling als potentieel onveilig heeft gekwalificeerd. Het antwoord op die vraag is eenvoudig: dat bepaalt de Hoge Raad. Denkbaar is evenwel dat de Hoge Raad in een dergelijk advies een gegeven wil herkennen dat als een novum kwalificeert en dat hij, indien hij in dat advies geen grond voor herziening meent te kunnen herkennen, zijn andersluidende standpunt met redenen omkleedt.

41. Zie artikel 8 Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken, waarin een beperkte catalogus aan bevoegdheden is opgenomen.